

A Ferences Világi Rend (OFS) találkozója

Szécsény Ágacskája, 2014. május 24.

sr. Ferenc-Mária osc: Ki a te őriződ?

Ki a te őriződ?

Ki a te őriződ? Kezdjük azzal, hogy ezt a kérdést föltéve azonnal számos, ezzel kapcsolatos szentírási szakasz jut eszünkbe. Ennek oka az, hogy az őrzöttség kérdése embervoltunkat nagyon alapvetően érinti, olyan valóság ez, amire mindnyájunknak igénye van és amire – éppen ezért – nagyon érzékenyek is vagyunk.

Előzetesként idézzünk fel néhányat ezek közül a szentírási részek közül, melyek – érezzük – spontán törnek föl szívünkbe: „Az Úr a te őriződ, az Úr neked árnyékos oltalom...”¹, „... angyalainak parancsolt felőled, hogy megőrizzenek téged minden utadon...”². Az Úr a mi őrizőnk és az angyalok... és még sokan mások...

Tudjuk azonban azt is, hogy az őrzöttség kétirányú. Nemcsak bennünket őriznek, hanem mi is őrizünk másokat. A teremtéskor Isten az Éden kertbe helyezi az embert, „hogy művelje és őrizze”³. A Szentírás azonban negatív példát is mutat. Ismerjük Káin válaszát, amikor az Úr testvére holléte felől kérdezi őt: „... talán őrzője vagyok testvéremnek?”⁴ Ezt követően pedig Káin, aki valóban nem volt őrzője testvérenek, kétségbeesetten éli meg annak félelmét, hogy ezután ő maga is őrizetlenül marad: „... bárki, aki rám talál, megölhet”⁵. Isten Szava erőteljesen szembesít bennünket azzal, hogy őrizni és őrzöttnek lenni mennyire szorosan összekapcsolódó két valóság.

És most egy pillanatra, egy rövid visszatekintéssel nézzünk az életünkre – messzire a múltba –, hogy újra érezzük, mennyire alapvető bennünk a védettség igénye. Gyermekként sokszor megtapasztaltuk a szüleink nyújtotta védelmet, oltalmat. Egy életre meghatározó lett az, hogy veszély, vagy félelem érzésekor oda tudtunk fordulni hozzájuk. Így megismertük, hogy mi az a biztonság. Későbbi, érettebb emberi kapcsolatainkban is voltak olyan időszakok, amikor átérettük a védelmet, az őrzöttséget (baráti kapcsolatban, szerelemben). Fogalmunk a védettségről kitágult, hiszen ettől fogva már nem csak arról volt szó, hogy a nagyobb őrzi a kisebbet, az erős a gyöngébbet, hanem arról szereztünk tapasztalatot, hogy a tiszta, nemes emberi kapcsolatok – melyeket leginkább a bizalom jellemez – védelmet, oltalmat jelentenek. Tehát megtapasztaltuk, hogy a védettség, a biztonság több mint fizikai

¹ Zsolt 120, 5

² Zsolt 90, 11

³ Gn 2, 15

⁴ Gn 4, 9

⁵ Gn 4, 14

értelemben vett védelem; megtapasztaltuk, hogy, azért mert már nem ijedünk meg egy kiskutyától, vagy a saját árnyékunktól, nincs kevésbé szükségünk oltalomra, védelemre, védettségre. Az élet fokozatosan úgy tárult föl előttünk, mint amelyben mi sem természetesebb, minthogy egymás oltalmazói, őrzői vagyunk, mi sem természetesebb, minthogy egymás számára védettséget jelentünk. Elég csak arra gondolnunk, hogy milyen érzés volt, amikor akár egy teljesen idegen valaki meleg, jóindulatú tekintettel nézett ránk... átértük létünk biztonságát. Ha a másik pusztán léte oltalmat, védettséget jelent számunkra, akkor itt a legmélyebb kapcsolatot, a kommunikációt érzük tetten. Létének micsoda biztonságában él tehát az, aki mindenekkel harmóniában, kommunikációban él. A „minden értetek van”⁶, szentpáli kifejezés ezt a mély igazságot hordozza.

Ezeket az imént említett tapasztalatokat most fordítsuk át a következő kérdésekkel a mai mindennapi életre: Kit, vagy mit kell őriznem magamban és másokban? Kitől, vagy mitől kell őriznem magamat és másokat?

Általánosságban azonnal elmondhatjuk, hogy a jót kell őriznünk magunkban és másokban, és a rossztól (legyen az valamilyen dolog, vagy legyen az ember) kell őriznünk magunkat és másokat. De mi a jó és mi a rossz? Cselekvéseinkben pedig mikor mi a jó és mi a rossz?

Egy biztos, az őrzés mindig önmagunknál kezdődik. Ahhoz, hogy a jót meg tudjuk őrizni másokban, először magunkban kell tudnunk megőrizni. Ahhoz, hogy másokat meg tudjuk őrizni a rossztól, először magunkat kell tudnunk megőrizni. De mit jelent ez az őrzés, hogyan kell helyesen őrizni? Talán ez nem is olyan könnyű feladat, mint amilyennek látszik. Ezen a területen a szülő-gyermek kapcsolat a legkézenfekvőbb. Ebben a kapcsolatban az a csapda, hogy sok szülő azt hiszi, tudja, hogyan kell gyermekét őriznie. Erre nem abból következtet, hogy megtanulta azt, hanem pusztán abból, hogy ő a szülő. Ismerjük az őrzésnek azt a nem annyira egészséges formáját, amikor a szülő, szinte minden külső hatástól meg szeretné őrizni, óvni gyermekét. E mögött először is ott van az az emberi önzés, hogy a szülő csak magának tartsa meg gyermekét, de ott húzódik az a kérdés is, miként kell a rossztól helyesen őrizni? Vajon úgy őrizzük-e a másikat a rossztól, hogy nem engedjük, hogy találkozzék az élet realitásával, vagyis elzárjuk őt a külső hatásoktól? Ez sajnos egyszerűen azt eredményezi, hogy a gyermek nem tanul meg szembesülni az őt körülvevő világgal, hiszen nem érinthette őt közvetlenül semmilyen hatás. Ezzel a féltéssel mintegy akadályozva lett abban, hogy meglássa, megtanulja azt, hogy mi a jó és mi a rossz, hogy megtanuljon reagálni az élet kihívásaira, hogy elfogadja a másik másságát, stb. Így aztán felnőtt korára eléggé életképtelenné válik, hiszen nagyon nehéz lesz számára a társadalmi beilleszkedés, a kapcsolatteremtés minden formája, egyszerűen nem tud mit kezdeni a rajta kívül álló világgal, amelytől el is zárja magát. Mivel azonban benne éppúgy jelen van a védettség utáni legitim vágy, mint bárki másban, keresni fogja azt, csak éppen téves úton: kímélni fogja magát mindentől, ami más, mint ő,

⁶ 2 Kor 4, 15

menekülni fog mindentől – ez lesz az ő védettsége! Ez egy példa a sok közül, mely azon túl, hogy rámutat arra, mekkora hordereje van egy rossz irányú őrzésnek az egyén jövőjét tekintve, még arra is ráébreszt, milyen nehéz feladat őrizőnek lenni, mert ez nem adatik meg magától csak azért, mert valaki édesanya, vagy édesapa lett, vagy akár egy közösség elöljárója; ráébreszt arra, hogy mennyire fontos ezt megtanulni, élni a saját életében és úgy átadni másoknak.

Ez után az elég hosszú bevezető után, nézzük meg azt, hogyan is lehet megtanulni az őrzést. Egy alapvető meggyőződés az, hogy az Úr a szemünk előtt cselekszik, nem rejti el, amit tesz. Ez azt is jelenti, hogy Tőle meg lehet tanulni, el lehet tanulni mindent. Teremtőként és Gondviselőként Ő Mestere mindannak, ami az embert illeti. Vagyis azzal a nagy lelki valósággal állunk szemben, hogy az ember maga személyes istenkapcsolatából, a maga személyes lelki életéből képes megtanulni például azt, hogyan közeledjen másokhoz.

A következőkben néhány olyan zsoltárverset szeretnék fölolvadni, melyek tükrében megláthatjuk, hogy az Isten által tanított ember miféle oltalmat, védelmet, őrizetet keres és kér, s ezzel tulajdonképpen mit kér? Hogyan válik a személyes lelki út bölcsességgé az ember számára abban, ahogyan mások felé közeledjen?

Az 58. zsoltárról lesz szó, mely úgy kezdődik, mint sok más zsoltár is: az ember az ellenségeitől való szabadulásért könyörög Istenhez: „Ments meg engem ellenségeimtől, én Istenem, a reám támadóktól szabadíts meg engem!” A zsoltáros azért kéri, hogy Isten mentse meg őt, mert ellenségei a lelke után leselkednek.⁷ Hite erős, hiszen ezt mondja: „...Isten teszi, hogy lenézzek ellenségeimre”. Eddig semmi különös nem látunk kérésében, hiszen ki az, aki ne akarna megszabadulni az őt fenyegető ellenségtől. Azonban már itt az imádkozó egy fontos magatartására lehetünk figyelmesek. Azt látjuk ugyanis, hogy attól kezdve, hogy elpanaszolja Istennek, hogyan viselkednek ellenségei – „Előjönnek estére, és ordítanak, mint az ebek, és körüljárnak a várost” – s attól kezdve, hogy megvallja, hogyan tekint Isten ezen ellenségekre – „...te, Uram, kineveted őket, semmivé teszed mind e népeket” – a zsoltáros már csak Istenre fordítja figyelmét: „Én erősségem, én tereád figyelek, mert te vagy az én oltalmazóm, Istenem!” Mi tehát ez a fontos magatartás? Az, hogy az üldöztetés, az ellenség látványa, a küzdelem nem távolítja el őt Istentől. Figyelme és gondolatai nem ragadnak le az ellenségnél. Ezt úgy is mondhatjuk, hogy bensőleg szabad ember marad, csak Istent akarja látni. Azonban a nagy fordulat a következő versben történik, amikor így szól a zsoltáros: „De ne öld meg őket, hogy valaha el ne feledkezzen erről az én népem...”. Vagyis ez az istenfélő ember azt kéri, hogy Isten ne ölje meg az ellenségeket, nehogy népe elfelejtse, hogy Isten teszi, hogy lenézhet rájuk, nehogy népe elfelejtse, hogy Isten az erőssége, oltalma

⁷ Vö. Zsolt 58, 3

és irgalmassága. Ez azt jelenti, hogy mivel a zsoltáros a nép zavartalan életénél többre tartja annak Istenbe vetett hitét, ezért az ellenség létezését mintegy őrizőt kéri el számára Istentől. A zsoltáros tehát egy érett személyiség, aki mer szembenézni a valósággal, akinek olyan belső szilárdsága van, melyet még az ellenség jelenléte sem ingat meg. A továbbiakban látni fogja a zsoltáros, hogy ellenségeinek saját bűnük lesz a háló, amelyben fennakadnak, noha ezután is „előjönnek estére, és ordítanak, mint az ebek, és körüljárják a várost. És étel után barangolnak, dühösen morognak, ha éhesen maradnak”.⁸ Mindezek közepette azonban a zsoltáros már nemcsak megvallja, hanem énekli az Úr erősségét, oltalmát, irgalmát.⁹ Mintha ennek az embernek a számára nem volna akadály az, hogy az ellenség még mindig ott van... ő énekli az Úr irgalmát. Azért magasztalja énekkel az Istent, mert Ő megőrizte lelkét, amire az ellenség szemet vetett. Figyeljünk csak rá, ő nem úgy kér védelmet, hogy Isten hártson el, távolítson el tőle minden veszélyt, öljön meg minden ellenséget – ez az ember nem akarja magát bebiztosítani, nem akar feltételeket teremteni ahhoz, hogy aztán kényelmes lelki életet élhessen. Magatartása arra mutat rá, hogy igazából nem is ezek a külső ellenségek a hit akadályai, gyengítői bennünk, tehát nem is az azoktól való szabadulást kellene igazából kérnünk. Hiszen lehet, hogy éppen az válik őrizőnké, amitől szabadulni szeretnénk?!

Egy nehéz élethelyzet, egy nehéz házastársi, családi, közösségi helyzet, egy belső emberi gyöngeség lehet olyan ellenséges állapot, amelytől az ember ösztönszerűen is szabadulni szeretne. Látjuk, hogy a zsoltáros nem mazochista, nem keresi a gyötrődést, hiszen így beszél: „...csak széleszd el őket a te erőddel... akadjanak fel saját kevélységükben. Vagyis szó sincs a szenvedés kereséséről, de megalkuvásról, a rosszba, a bűnbe való beletörődésről sem.

De kérdezzünk csak rá még erre a különös őrizőre, aki előjön estére, vagyis ott van a legveszedelmesebb pillanatokban; és aki ordít, mint az ebek, vagyis hangja erős, túl akarva harsogni Isten sokszor csendes hangját, hogy inkább rá hallgassunk; és aki körüljárja a várost, vagyis kész bejárni egész lényünket. Érezzük, hogy ez már nemcsak egy távolabbi, külső ellenség, hanem valami, ami ott rejtőzik bennünk, valami, ami mindig ott van velünk, bennünk. És a zsoltáros ennek létezését kéri el Istentől, vagyis nem menekül önmaga elől. Ez a zsoltáros, akit Isten nevel és tanít, feltárja számunkra, mennyire szükséges, hogy ez az ellenség velünk legyen... talán azért, nehogy önelégültségbe essünk, nehogy megfélekedzünk arról, hogy Isten az erős szabadító, és nem mi vagyunk azok, akik megoldjuk a problémáinkat. Ezt a belső ellenséget senki le nem rázhatja magáról, mert gondviselészerűen az egyben a mi őrizőnk is! Ez a mi bűnös énünk, ez az Isten ellen lázadó, Benne kételkedő, Őt elutasító én, mely a lélek ellen harcol, mely valóban – a zsoltáros szavaival – a lélek után leselkedik.¹⁰ Vagyis tulajdonképpen nem is annyira ellenséges helyzetekről kellene beszélnünk, hanem arról, hogy a különböző helyzetekben *mi* hogyan

⁸ Zsolt 58, 16-17

⁹ Vö. Zsolt 58, 18. 20

¹⁰ Vö. Zsolt 58, 3

viselkedünk, mennyire van meg *bennünk* az Isten iránti feltétlen szeretet, bizalom, mennyire tudunk *önmagunkról* lemondani Istenért, másokért.

Csak megjegyzésként mondom el, hogy ezért nem kell megijedni, amikor az ószövetségi írásokat olvasva, az imádkozó az ellenség bukását kívánja. A megváltott ember tudja, hogy Jézus őt önnön ellenségeitől váltotta meg, vagyis tudja azt, hogy – szent Ferenc szavaival – „mindenki saját hatalmában tartja ellenségét”¹¹, saját önző énjét. Ez a belső küzdelem, hogy önmagunk felett győzzünk a mi őrizőnk. Ezért dicsekszik szent Pál is legszívesebben a maga gyöngeségeivel. Ezekben élve, ezekkel küzdve nyilvánul meg Isten ereje benne.¹² Tehát igaz az, hogy Isten maga, az angyalok, a testvéreink mind őrizőink, mégis a magunk legközvetlenebb őrizői mi magunk vagyunk.

Értjük, hogy az őriző feladata nem az, hogy minden rossztól, szenvedéstől, nehézségtől megvédjen, hanem sokkal inkább az, hogy minket Isten számára megőrizzen, megtartson. Tudunk-e azért imádkozni, hogy Isten ne ölje meg belső ellenségeinket és ne távolítsa el azokat életünkéből, hanem lehessenek őrizőink a hitre. Úgyis fogalmazhatunk, hogy ne a kényelmes, akadályok nélküli keresztény életre vágyjunk, hanem inkább olyan hitre, mely nem fél fölvenni a belső harcot önmagunkkal, mely menekül minden önteltség elől, minden hamis biztonságtól.

Nem úgy imádkozunk-e gyakran, hogy 'Uram, őriz meg ettől vagy attól a rossztól', ahelyett, hogy azt kérnénk, hogy az Úr őrizzen meg minket magának, vagyis nevelhessen fel bennünket az igazi lelki életre, melyben minden nehézség, ellenség, küzdelem egyben őrizőnk is a Benne való bizalomra.

Hogyan jut el az ember odáig, hogy ilyen kérjen Istentől? Türelemmel haladva azon az úton, amelyen a keresztény élet valóban az Istennel való olyan személyes kapcsolattá válik, melyben az ember már nem akar mást, minthogy ez a kapcsolat egyre tisztább, erősebb legyen, és semmi ne választhassa el őt az Istentől, melyben az Isten már tényleg szabadon szólhat és lélegezhet az emberben. Sokan megélték ezt előttünk, és ma sincs előlünk elzárva az út. De akarjuk-e vállalni a szentek küzdelmes útját? Csak ne ámítsuk magunkat és ne gondoljuk, hogy a külső ellenségek, háborgatások elleni küzdelem, vagy azok elcsitulása hozza meg számunkra a békét. Nem az, hanem a bennünk folyó szüntelen tisztulás az egyre tisztább szeretetért. Mert nem mások, hanem önmagunk fölött kell győzedelmeskednünk. Aki a külső történéseknek, küzdelmeknek nagyobb fontosságot tulajdonít, mint a belsőknak, az csak menekül önmaga elől, saját valódi harca elől, és így őrizetlenül hagyja saját hajlékát. Pedig az Úr azért teremtette, hogy az ember őrizze azt, és benne is valóra váljék: „... az én házamat az imádság házának fogják nevezni...”¹³.

¹¹ Int 10, 2

¹² Vö. 2 Kor 12, 9-10

¹³ Mt 21, 13